Ett framtida fyrmuseum i Sverige!

Magnus Rietz

Sverige har en handfull inrättningar där det förekommer mindre samlingar av historiska fyrföremål, dokument och viss annan slags information om i första hand lokal fyrhistoria. Förutom på några av våra större maritima museer finns det att upptäcka även trevliga mindre utställningar om fyrar på en del hembygdsmuseer – bl.a. i Öregrund, Älmsta, Bergkvara, m.fl. platser. Även några av de fyrplatser som tidvis är bebodda kan ibland förevisa sin historia i ord, bild och föremål.

Men i en sådan historiskt belastad fyrnation som Sverige vore det minst sagt på sin plats med ett museum särskilt tillägnat vår fantastiska flerhundraåriga kultur av fyrbyggnation, drift och tekniska landvinningar. Ett museum är viktigt ur många synpunkter. Inte blott blir det en besöksplats för människor intresserade av ämnet fyrar. Nej, lika viktigt med ett museum är att det i sig självt får bilda en informationsbank där allt samlas på ett ställe. Såväl fysiska föremål som olika slags dokument och bildmaterial liksom naturligtvis nedtecknade erfarenheter och upplevelser från människor som bär på sådana.

Ett museum fungerar också som en slags institution som naturligt lockar till sig värdefullt material som människor har i sin ägo och kanske inte vet vad de ska göra av annars. Så också med övrig avlagd materiel från exempelvis myndigheter som tyvärr ofta går förlorad i en städiver där fantasin inte sällan slutar vid återvinningsstationen för vidare transport till värmeverk eller nedsmältning.

Det finns ruggiga exempel på detta från en inte alltför avlägsen tid. T.ex. skrotades stora mängder antika fyrbrännare när Sjöfartsverket flyttade från Stockholm till Norrköping på 1970-talet. Man fick 1:75 per kilo mässing som bars bort säckvis för nersmältning. Liknande öde mötte buntar med handlaverade ritningar till fyrbyggnader. Så sent som i slutet av 90-talet fann undertecknad en hel klase med fasadlyktor av brons i en skräpcontainer utanför fyrverkstaden på Rosenvik. För att inte tala om vad man gjort av alla gamla klenoder till fyrlinser. Pjäser som idag är värda hundratusentals kronor eller är helt ovärderliga.

Självklart är det ingen lätt uppgift att inrätta ett museum. Men vad är lätt när det gäller att bevara fyrkultur? Och är lätt alltid bra? Hårt ihärdigt arbete är ofta både roligare och på sikt mer givande. Engagemang inom vad det än vara må är hälsosamt och förenar människor som inget annat. Djupa intressen är dessutom alltid roligast att dela med andra. Det har om inte annat Fyrsällskapets drygt femtonåriga historia visat. Varför skulle annars drygt tretusen personer vara eller varit angelägna att få deltaga i en sådan smal intresseförening?

Det mest elementära med att inrätta ett fyrmuseum blir naturligtvis att finna lokaler på en lämplig plats. Helst i kontakt med hav på ett eller annat vis. Annars kan det nog kännas lite konstigt. Dalénmuseet i Stenstorp, all dess fina fyrhistoria till trots, lider nog lite av frånvaron av saltvatten mitt i Västergötland. Besöksunderlaget bör också beaktas. Välbesökta museer är livskraftigare än gamla glömda och dammiga.

Slutsats – ett fyrmuseum bör ligga antingen i Stockholm eller i Göteborg.

Initiativet till det bör, och kan, nog endast tas av Svenska Fyrsällskapet. Gärna i samarbete med en annan erfaren institution och gärna med något företag eller inrättning som har teknisk och/eller historisk anknytning till ämnet. Sådana samarbeten blir oftast de mest långlivade samt ger en kontinuerlig och naturlig återkoppling mellan de inblandande. Här finns att lära av t.ex. Nobelmuseum som uppvisar en fantastiskt livaktig exponering av historiens nästan tusen Nobelpristagare. Från och med år 2012 också med konkreta föremål i ämnet fyrteknik. Annan fördjupad inspiration kan inhämtas från verkliga och existerande fyrmuseer runt om i världen. Det finns faktiskt sådana i de flesta större sjöfararnationer. Då borde det vara dags för ett i Sverige också.